

Innberetning v/ Åsa Dahlin Haulen

15.9.1983

innberetningsdato

Tjernagel

gnr. 50

bnr. 1

fk.nr.

gardsnavn

Sveio

Hordaland

kommune

fylke

eier/bruker

postnummer/adresse

Ang. Utgravning av stenålderslok. 3.

august 1983.

dato

Resymé:

Lokaliteten blev registrerad i maj 1983 av B. Gjerland, O.-J. Skagen och. F. Vegsund. 1 provstikk var fyndförande. Det var dessutom provgrävt två m² rutor i juni 1983. Lokaliteten är undersøkt i forbindelse med anläggningen av av Sveio kortvågssändare.

Utgravningstid: 8/8 - 18/8 1983.

Deltagare: Øistein Geber (10/8-18/8) Anders Hesjedal, Tove Hjørungdal och Åsa Dahlin Hauken (ledare).

Läge och utseende: Lokaliteten ligger på en liten terrass, avgränsad från större myrområden av uppstickande låga berg och ett litet stup i N. Landskapet är kuperat och terrassen ligger på en höjd; högsta punkten ligger S om lokaliteten och terrängen sluttar ganska jämnt mot myren i N. Den ligger ca. 10 m.ö.h. och 250 m från stranden i V. Man kan inte se strandkanten från lokaliteten, då terrassen ligger skärmad i Ø, V och S av små bergtungor. Lokaliteten ligger intill tre stora flyttblock på terrassens torraste del. Berget sticker i dagen rätt V om lokaliteten och väster om bergpartiet kommer ett myrlänt stycke innan berget sticker rätt upp och bildar ett lähörn i NV. Lokaliteten ligger ganska skyddad mot vind från SV, medan nordanvinden blåser rakt in. Det är utsikt mot havet bara rätt N och rätt V.

Arbetssätt:

a) Val av utgrävningsområde. Måttsystem.

I juni grävde Mohi el-din Zarrong två provrutor på lokaliteten. Dessa blev inkorporerade i vårt undersökningsområde, som då omfattade 9 m^2 . Rutan som Zarrong kallade B, som bara var avtorvad, var den sydligaste rutan i fältet och kallades 10x/10y. Ruta ~~A~~ kallades då 12x/10y. Undersökelsesområdet lades ~~ut~~^{ut} i korsform med 12x/10y som korsets mittpunkt, med 1 ruta österut, 3 rutor västerut, 2 rutor söderut och 2 rutor norrut (se planritningen). Det blev sparat två profilbankar, 30 cm breda, mot 12x/10y i rutorna 12x/9y och 11x/10y, så att vi skulle få sammanhängande N-S och Ö-V profiler. Efter att profilen var ritad revs profilbanken i 12x/9y m^2 rutor benämns efter koordinaten i SV hornet, x ökar mot N och y ökar mot Ö.

b) Utgrävningsmetod och sällning.

Vi grävde i mekaniska 10 cm-lager inom varje m^2 ruta. Fynden samlades i påsar, en för varje lager och ruta. De grävda massorna blev också kvantificerade i antal hinkar/lager.

Vi hade ingen pump, så vi ordnade en primitiv sällanordning med två sällbord nede i branten N om lok., med två trädgårdsslangar som tog vatten från ett öppet myrhol S om lokaliteten. Fallhöjden var inte mer än ca. 2 m, så det blev inte så stort tryck, vilket gjorde att sällningen tog en del tid, men det underlättade arbetet betydligt.

P.g.a. att det tog ett par dagar innan sällningen fungerade som den skulle, har sällningen inte blivit så systematisk som annars hade varit önskvärt, men där det inte blivit sållat har vi fingr~~at~~^{at} med sked.

10x/10y. Allt sållat utom lager 1 och en hink i lager 5 (av 4 hinkar) och en hink i lager 6 (den enda i i lager 6).

10x/10y. Lager 1 och 2 ej sållat, lager 3-5 allt sållat.

12x/10y. Allt sållat.

13x/10y. " "

14x/10y. " "

12x/9y. Inget sållat.

12x/11y: Lager 1: inget sållat, lager 2: hälften sållat
lager 3-5: allt sållat.

12x/12y: Allt sållat.

12x/13y: Inget sållat.

c) Nivellering. Som fixpunkt valdes punkten som ligger på kanten av det uppstickande berget V om lokaliteten. M.ö.h.: Bara N-S profilen blev nivellerad. Ø-V profilen ritades efter nivellerat snöre.

Stratigrafi. (se profilritning 1 och 2).

A) Torv. Tjockleken varierade från 5 - 20 cm.

Det var seg, mörkbrun myrtorv full av rötter och andra växtdelar. Det blev funnet en del artefakter i dette lager.

B) Torvjord. Tjockleken varierade från 5-15 cm.

Den var svart, fet och seg (lerig) med helt och delvis omvandlade växtdelar. Särskilt i Ö delen av Ø-V profilen var det svårt att avgränsa mot lager A. Lagret innehöll en del spritt kol i övergången till lager C och artefakter.

C) ^{rw}Grusig sand, beige till färgen. Fraktionerna blir större ju längre ned man kommer, så att det mot grävningsgränsen var mycket grus och stenar/block. Dette lager innehöll också litet kol och artefakter.

Mellan B) och C) fanns det tunna linser med ljust grå sand, som tolkas som utvaskningslager.

Grovt sett motsvarar lager A grävningslager 1, B motsvarar grävningslager 2 och C motsvarar grävningslager 3-6, men variationer förekommer naturligtvis (se skiss!).

Utgrävningen.

Vi eftersträvade så jämn nivå och så stora ytor som möjligt, så vi grävde de bredvidliggande rutorna samtidigt och försökte hålla samma nivå hela tiden, detta för att ev. konstruktioner inte skulle "försvinna".

Vi grävde rutorna längs N-S profilen först, d.v.s. 10x/10y, 11x/10y, 13x/10y och 14x/10y. Torvlagret var här jämnt över ganska tjockt; segt och tungt att både gräva och sålla.

Det blev funnet några få avslag i torvlagret. Under dette kom den sega, leraktiga svarta myrjorden och i detta lager började fynden komma på allvar. Längst i N saknades detta lager, så det kunde se ut som en rimlig tolkning var att detta var kulturlager, men det innehöll inte särskilt mycket kol och fynden var inte begränsade till detta lager. I sand- och gruslagret under dök det upp ännu flera fynd än i de föregående, så att det i den N delen faktiskt var fyndrikast i övre delen av sand- och gruslagret (ned till 30 cm u.o.).

Övergången mellan lager B og C var inte knivskarp, i bottnen på lager B blev inslaget med sand och grus stort. Tunna partier med ^Yljus grå sand kunde observeras i hela fältet. Hittills hade området varit jämnt och utan sten, men nede i grävningsslager 4 började det ^Adyka upp sten som försvårade grävningssarbetet en del. De flesta stack djupt ned, så att vi måste gräva runt dem för att kunna hålla nivån. Det var inget synbarligt system i stenarna som kunde tyda på konstruktioner och det fanns inte heller några nedgrävningar i gruset. Till slut blev fältet så fullt av sten och block, och fyndmängden minskade drastisk, så vi avslutade på en nivå som varierade mellan 45-55 cm u.o.

Därefter grävdes rutorna längs Ø-V profilen, d.v.s. 12x/9y, 12x/10y, 12x/11y, 12x/12y och 12x/13y. De stratigrafiska förhållandena var ungefär desamma här, men särskilt i övergången mellan 12x/11y och 12x/12y var lager A och B mycket tunna, så att vi faktisk kom ned på lager C redan i andra grävningsslagret. Till gengäld var lager A och B mycket tjocka i övergången mellan 12x/12y och 12x/13y, så här har det varit en sänka i terrängen. Här fick vi en klar Ø-V avgränsning av lokaliteten, längst i Ö kom berget i dagen redan i lager 2 och kom till slut att dominera rutan 12x/13y totalt. I rutan 12x/9y var förhållandet ungefär detsamma, fast här var det fråga om ett block som uppstog stora delar av rutan.

Inte heller i dessa rutor fanns det nedgrävningar i gruset eller något som kunde tyda på konstruktioner.

Då undersøkningen av själva fältet gick mot slutet försøkte vi finna lokalitetens avgränsning genom provstick. De är utmärkta på planritningen, positiva provstick markerade med +, negativa med -. I provsticket 11x/13y, som var utan fynd

tog vi ut ett kolprov på 21 cm djup, d.v.s. i lager 3 som här var sand-och gruslagret. Vi stack också om de stora blocken och längre V på terrassen, utan fynd. Desse provstick är inte karterade.

Att döma av provsticken sträcker sig lokaliteten inte särskilt mycket längre än det undersökte området Ø-V och ca. 16x norrut och fram till blocken i S.

Fyndfördeling.

En utförlig bearbetning av fynden kommer att göras senare, så här ska bara rent generella drag tas upp. Lokaliteten innehöll artefakter av (i storleksordning) kvartsit, mylonit (?), flinta, bergart (gronsten?) kvarts och yolit.

Det fyndrikaste grävningslagret var lager 3, därefter lager 2 och 4.

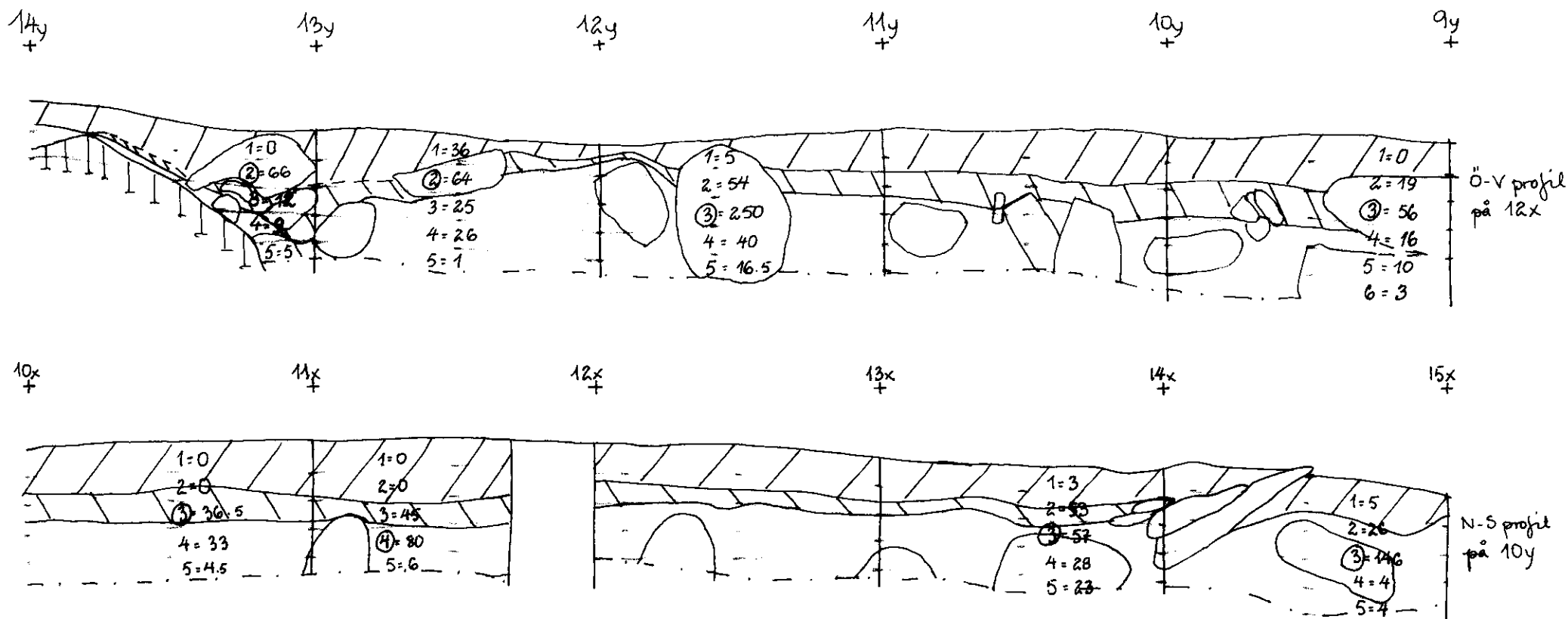
Den fyndrikaste rutan var 14x/10y, därefter 12x/11y.

Bergart blev funnet bara i rutorna längs N-S profilen medan de andra råmaterialen var jämnt fördelade.

Materialet tyder på en senmesolitisk lokalitet, och en rimlig tolkning är att detta är en verkstadslokalitet.

Bergen, den 16. september 1983.

Åsa Dahlin Hauken

Skiss av förhållandet mellan stratigrafiska lager och grävningsslager, markerade med rött. Numren anger först grävningsslagrets nummer och därefter gram avslag / lager. (Tex. 10x/10y utan grävningsslager 4 = 33 g avslag. Det fjädrigaste grävningsslagret är inringat.)

Tjernagel gr. 50 bnr. 1
Sveio k. Hordaland
Steinalderlok. 3

FYNDFÖRDELNING. SIFFRORNA ANGER GRAM AVSLAG.

Ruta	Lager	Flinta	Kvarts	Kvartsit	Mylonit	Ryolit	Bergart	S:a	Anm.
10x/10y	1	-	-	-	-	-	-	-	
	2	-	-	-	-	-	-	-	
	3	4*	-	0.5	4	2	26**	36.5	* knoll; ** yxämne?
	4	30	-	2	1	-	-	33	
	5	4	-	-	-	-	-	4.5	ett avslag bergkristall
	6	0.5	-	-	-	-	-	0.5	
11x/10y	1	-	-	-	-	-	-	-	
	2	-	-	-	-	-	-	-	
	3	13	2	2	3	18	6	45	
	4	21	15	13	5	4	24	80	
	5	1	-	-	-	-	5	6	
12x/10y uppsamlings- lager	3	3	-	1	-	-	-	4	
	4	0.5	-	1	12	-	-	13.5	
	5	2	-	-	-	-	-	3	1 oidentifierat
13x/10y	1	0.5	0.5	1	1	-	-	3	
	2	4	1	4	2	-	42*	53	* yxfrag?
	3	19	1	21	4	-	12*	57	* + ämnen, mejsel?
	4	8	-	6	0.5	13	-	28	
	5	10	-	1	12	-	-	23	
14x/10y	1	5*	-	-	-	-	-	5	* en del bränt
	2	16	-	8	2	-	-	26	
	3	35	50	20	6	-	35*	146	* + yxämne
	4	2	-	1	1	-	-	4	
	5	1	1	-	-	-	-	4	2 oidentifierat

Ruta	lager	Flinta	Kvarts	Kvarlsit	Mylonit	Ryolit	Bergart	S:a	Anm.
12x/9y	1	—	—	—	—	—	—	—	
	2	5	11	—	3	—	—	19	
	3	38	18	24	3	9	—	86	
	4	2	—	6	5	3	—	16	
	5	1	—	2	—	—	4	10	
	6	en knoll	—	1	—	—	2	3	
12x/11y	1	—	—	1	4	—	—	5	
	2	1	—	25	29	—	—	54	
	3	18	9	180	76	16	1	250	+ en slipeplate
	4	18	5	9	8	—	—	40	
	5	0.5	—	11	5	—	—	16.5	
12x/12y	1	1	—	1	34*	—	—	36	*hari 1 knoll
	2	5	—	44	13	—	—	64	
	3	11	—	12	1	1	—	25	
	4	5	—	17	4	—	—	26	
	5	0.5	—	—	0.5	—	—	1	
12x/13y	1	—	—	—	—	—	—	—	
	2	1	—	—	—	65*	—	66	*hari 1 knoll
	3	4	8	—	—	—	—	12	
	4	4	—	—	5	—	—	9	
	5	1	1	—	2	—	1	5	
Sammanlagt	1	6.5	0.5	3	39 *	—	—	49	* knoll
	2	32	12	82	22	66*	42**	256	* knoll ** yxfrag?
	3	145	88	210.5	97	46	80*	666.5	*+ ämnen? slipepl.
	4	71.5	20	55	30.5	20	24	221	
	5	46	2	14	19.5	—	8	92.5	
	6	0.5*	—	1	—	—	2	3.5	*+knoll
		170.5	122.5	365.5	208	132	159	1288.5	